

'Iedereen 100 euro netto meer geven is totaal onverantwoord'; Historicus Philippe Destatte en econoom Kevin Spiritus

30 juli 2025

Hoe fair is het zomerakkoord van de federale regering? Historicus Philippe Destatte en econoom Kevin Spiritus fileren de regeringsplannen over pensioenen, arbeidsmarkt en fiscaliteit. De communicatie van De Wever wordt cruciaal, menen zij.

'Het zomerakkoord verdient geen buitensporige verontwaardiging en ook geen overdreven enthousiasme.' Philippe Destatte, voorzitter van het prestigieuze onderzoeksinstituut Institut Destrée, blijft de hoffelijkheid zelf. De prominente Waalse regionalist en historicus weegt zijn woorden als hij een oordeel velt over de hervormingen van de regering-De Wever. 'Ze spreken over een fundamentele breuk met het verleden,' zegt Destatte, 'maar we kennen de impact van de maatregelen nog niet. Neem bijvoorbeeld de beperking van de werkloosheidsuitkering tot twee jaar: die kan iemand naar het leefloon verwijzen, maar ze kan ook iemand opnieuw aan het werk zetten. Vergelijk maar met Frankrijk: in de grensregio Hauts-de-France is de werkloosheid 8,9 procent, terwijl die in Wallonië 7,5 procent bedraagt. En in Frankrijk zijn de werkloosheidsuitkeringen al beperkt. Kevin Spiritus, die als universitair docent verbonden is aan Erasmus School of Economics en woonachtig is in Rotterdam, ziet van boven de Moerdijk hoe in de Wetstraat (de officiële zetel van de Belgische regering) meerdere heilige huisjes zijn gesneuveld. 'Wat de regering-De Wever doet, was nog maar enkele jaren geleden ondenkbaar in de Belgische politiek.'

Tien jaar geleden hadden we nog de "Zweedse regering" van N-VA, CD&V, Open VLD en MR (een verwijzing naar de Zweedse vlag, met geel voor de N-VA, het kruis voor de christendemocraten en blauw voor de liberalen), die wat samenstelling betreft rechtser was dan de "Arizona-coalitie" van N-VA, Vooruit, CD&V, Les Engagés en MR. De huidige coalitie is vernoemd naar de vlag van de Amerikaanse staat Arizona en is een toespeling op de kleuren van de politieke families in deze coalitie: blauw voor de liberalen, rood voor de socialisten, oranje voor de christendemocraten en geel voor de Vlaams-nationalisten

Kevin Spiritus: 'In de Zweedse regering werden de christendemocraten verlamd door de druk op links. Met Vooruit als linkse partij in de regering is er een betere constellatie om hervormingen door te voeren. En dat geldt niet alleen voor de besparingen op de pensioenen en de werkloosheid, die je eerder op het conto van rechts kunt schrijven. Neem de meerwaarde-belasting: ja, er zitten nog grote gaten in die taks, maar daarvoor hadden we niets'. Philippe Destatte: 'Wat mij is bijgebleven uit een studie over sociale cohesie die ik voor het Waalse Gewest heb uitgevoerd: eerder links georiënteerde respondenten zijn zich ervan bewust dat je niet iedereen kunt helpen door budgettaire beperkingen. Als iedereen zich aan de kant van de weg zet, is er niemand meer om de kar te trekken', hoorde ik ergens, en dat verraste me. Dus ja,

zelfs bij links is er een groeiend besef dat er ontsporingen zijn en dat daar een einde aan moet komen.'

Verwacht u dan geen massale mobilisatie langs Franstalige kant op 14 oktober, de dag waarop vakbonden en oppositie oproepen om op straat te komen?

Destatte: 'Dat is zeker mogelijk. Maar wat zal het effect zijn? Bij de stakingen tegen de Eenheidswet in 1960 werd het land, en dan vooral Wallonië, vijf weken platgelegd, maar het plan van de regering werd niet wezenlijk aangepast. De hervorming van de pensioenen en de werkloosheid bevat wel degelijk overgangsregels voor wie aan het einde van zijn loopbaan zit. Daarom wordt de communicatie van De Wever cruciaal, hij moet duidelijk maken wat hij wil bereiken. Mensen zijn ontevreden, maar ze begrijpen dat een vervroegd pensioen op 55 jaar niet houdbaar is in de 21e eeuw. Als De Wever dat niet afdoende kan uitleggen, dan blijft het sociaal klimaat - opgezwepen door de PS en de PVDA-PTB - verziekt tot het einde van de regeerperiode.' Spiritus: 'De bevolking moet de hervormingen fair vinden. Neem de pensioenmalus. Die valt heel goed te verdedigen: wie een jaar vroeger met pensioen gaat, en dus een jaar langer van het pensioen geniet, krijgt per maand 5 procent minder. Maar wat ik gek vind, is dat die regel vervalt voor wie 35 jaar minstens halftijds, en in totaal 7020 dagen heeft gewerkt binnen een carrière van 42 jaar. Als die twee voorwaarden zijn vervuld, kan iemand zonder malus vervroegd met pensioen.'

Waarom is dat gek?

Spiritus: 'De regering maakt zich sterk dat er in de berekening van de malus een correctie komt voor langdurige ziekte. Maar als ziekte niet volledig wordt gelijkgesteld aan gewerkte periodes (zoals bij moederschapsrust of tijdelijke werkloosheid wel het geval is), bevoordelen deze criteria mensen die heel hun leven gezond zijn. Want zij kunnen gratis met vervroegd pensioen, en betalen geen enkele malus na 35 jaar halftijds werken en 7020 dagen in een 42-jarige loopbaan. Terwijl langdurig zieken statistisch gezien natuurlijk een lagere levensverwachting hebben. Ze leven korter, waardoor ze sowieso minder lang van hun pensioen genieten. Zij worden dus dubbel gestraft.' Destatte: 'Als het over de werkgelegenheid gaat, is er met het hervormingspakket van de regering- De Wever wel degelijk reden tot optimisme. Uit de regionale economische vooruitzichten van onder meer het Federaal Planbureau blijkt dat de werkgelegenheidsgraad in Wallonië behoorlijk zal toenemen, tot bijna 70 procent in 2030 voor de bevolking tussen 20 en 64 jaar. Dat betekent plus drie procentpunt, of 77.000 extra mensen die aan het werk zijn dankzij de beperking in de tijd van de werkloosheidsuitkeringen, de hervorming van de pensioenen, de activering van de leefloongerechtigden en de terugkeer naar werk van langdurig zieken. U ziet het: er is niet één magische maatregel, alle hervormingen moeten tegelijk werken.'

Over werk gesproken: met een rits flexibiliseringsmaatregelen wil Arizona ons land competitiever maken, bijvoorbeeld door de hervorming van de nachtarbeid. 'De hele e-commerce is aan ons voorbijgegaan', zei De Wever. 'Als u die jobs zoekt, vindt u ze net over de grens in Nederland. We staan 10-0 achter.'

Spiritus: 'In het zuiden van Nederland zijn inderdaad de verdeelcentra van bijvoorbeeld Bol.com, die van daaruit ook België bedienen. Tegelijk leeft in Nederland het debat of we die jobs wel willen. Net als in België zijn hier grote tekorten op de arbeidsmarkt, en die banen in de e-commerce zijn vaak laagbetaald, zonder grote meerwaarde aan de economie. Los daarvan heeft die flexibilisering voor de consument natuurlijk wel een aantal voordelen.'

Zoals?

Spiritus: 'Hier in Nederland is het de normaalste zaak ter wereld dat je om negen uur 's avonds een Albert Heijn binnenstapt om iets tegen de hoofdpijn te kopen, waarbij je wordt geholpen door een twintiger met een flexibel baantje. In België sluit alles om acht uur en hebben apothekers het monopolie over de verkoop van aspirientjes. Dat de supermarkten in België dus een uur langer mogen openblijven, tot negen uur in plaats van tot acht uur, vind ik prima.'

Destatte: 'Ik denk dat die flexibilisering positieve effecten zal opleveren. Maar bij één punt voel ik wel een sterke terughoudendheid, en dat is de uitbreiding van de werkuren voor studenten tot 650 uur. Studenten zeggen ons vandaag soms dat ze niet naar het examen kunnen komen omdat ze die dag moeten werken. Dat is zorgwekkend.'

Dankzij de fiscale hervorming krijgen we er tegen 2029 allemaal zo'n 100 euro netto per maand bij. Juicht u dat toe?

Destatte: 'Mijn grote bezorgdheid is het effect op onze begroting. De fiscale hervorming kost tegen het einde van de regeerperiode zo'n 4 miljard euro. Daar komen de defensie-uitgaven van 3,7 miljard extra per jaar bovenop. Tegen 2030 spreken we over een tekort van 38,7 miljard euro, vér boven de Europese norm. Hoe ga je dat gat dichten? Met de meerwaardebelasting komen we er in elk geval niet.' Spiritus: 'Iedereen 100 euro netto meer geven is totaal onverantwoord. Op dit moment is er helemaal geen koopkrachtprobleem bij de brede bevolking. Het probleem met deze regering is dat ze het budget ver overschrijdt om geld uit te delen dat er niet is. Eigenlijk moeten we het tekort op een gecontroleerde manier naar beneden brengen, zonder heel hard te snijden. Maar nu gaan we juist de omgekeerde richting uit. Op een bepaald moment zal Europa ons met de rug tegen de muur zetten. Met populaire maar nutteloze maatregelen maak je de pijn over enkele jaren alleen maar groter.' Destatte: 'Premier De Wever noemde zijn zomerakkoord de grootste hervorming sinds het begin van deze eeuw. Tussen haakjes: de staatshervorming van 2011-2014 had óók enorme gevolgen voor de sociale zekerheid en de transfers van de federale overheid naar de gemeenschappen en gewesten. Maar goed, iedereen maakt natuurlijk de vergelijking met het Globaal Plan van Jean-Luc Dehaene (CD&V), de enorme begrotingsoperatie in de jaren 90. Zoals ik zei: naar de echte omvang van de hervormingen is het nog gissen. Dat zal moeten blijken als alles eenmaal in werking treedt. Het is goed mogelijk dat

het begrotingsconclaaf van na de zomer óók een soort Globaal Plan wordt. Om het tekort van 6,5 procent tegen 2030 terug te brengen naar 3 procent, zal er een tweede hervormingsgolf nodig zijn. Ik vrees dat de regering gewoon geen andere keuze heeft.’

Waar kan de regering nog geld zoeken, meneer Spiritus?

Spiritus: ‘De federale regering heeft zelf nog heel weinig marge om te bezuinigen, rekening houdend met stijgende uitgaven in de zorg, pensioenen en defensie. Tegelijk zijn diensten als politie en justitie al te veel uitgekleeft. Wat dan wel? Ze kunnen de gaten proberen te dichten in de hervormingen die op stapel staan. Zo trok de Vivaldi-coalitie (de vorige federale regering onder leiding van Alexander De Croo) de pensioenen van de zelfstandigen gelijk met die van werknemers. Maar wat zien we? Hun sociale bijdragen stegen niet mee. Ik weet dat dit gevoelig ligt, maar hogere sociale bijdragen van zelfstandigen zijn een mogelijke inkomstenbron. Daarnaast subsidieert België de tweede pensioenpijler, het aanvullend pensioen, nog altijd zwaarder dan in de rest van Europa, het gaat om maar liefst een half procent van het bbp. Daar valt nog geld te halen. En dan zijn er natuurlijk de deelstaten. Zeker in Vlaanderen is het vet nog niet van de soep, maar daarvoor is een nieuwe staatshervorming nodig.’ Destatte: ‘Ook Wallonië heeft nog marge, hoor. We blijven 2 miljard euro per jaar uitdelen aan bedrijfssubsidies die vaak nergens voor nodig zijn. Nog eens 1,5 miljard euro gaat naar gesubsidieerde banen. Een ander frappant voorbeeld: het budget van de openbare omroep RTBF bedraagt meer dan 400 miljoen euro per jaar, terwijl het Waalse budget voor onderzoek en innovatie goed is voor maar 350 miljoen euro. Dat zegt genoeg.’

In Frankrijk wil de regering een “solidariteitsbijdrage” voor de allerrijksten invoeren. Hebben wij een bijkomende rijkentaks nodig?

Spiritus: ‘Zolang je de uitzonderingen in de bestaande belastingen niet wegwerkt, blijf je op een oude fietsband rijden die vol gaten zit. De meerwaardebelasting moet een half miljard euro opbrengen. Dat is niet zoveel, en dat komt omdat die krakkemikkig is uitgetekend. Zo is er een uitzondering voor personen met een aanmerkelijk belang die economisch nergens op slaat (wie meer dan 20 procent van de aandelen van een bedrijf bezit, heeft een vrijstelling van 1 miljoen euro in plaats van 10.000 euro meerwaarde).’

Die vrijstelling dient toch als geste naar de familiebedrijven?

Spiritus: ‘België blinkt uit in het voortrekken van familiebedrijven. Dat zie je ook in de successierechten, waarbij familiebedrijven kunnen genieten van een verlaagd tarief van de erfbelasting. Die voordelen komen niet voort uit een economische noodzaak, maar uit het lobbywerk van enkele bedrijven. Ernst & Young maakte ooit een rapport voor de Nederlandse Federatie voor Familiebedrijven over het woord “familiebedrijf” als marketingterm. Aangezien dat allerlei connotaties oproept, alsof het een gezellige familieboerderij is, kun je de publieke opinie ermee kneden. Terwijl achter onze biergiganten evengoed familieholdings zitten. In Nederland weten we dankzij transparantieverplichtingen tenminste wie er in de lobby zit. In

België niet. Je kunt alleen maar sterk vermoeden dat de lobby met de MR mee aan de onderhandelingstafel zit.'

Tot slot, in de Franstalige pers werd ook vorige week weer gesproken over de "flamandisation" van België. Vervlaamt het federale niveau onder aanvuren van De Wever ten koste van Franstalige landgenoten, meneer Destatte?

Destatte: 'Dat is onzin. Nog altijd wordt in Franstalig België elke uiting van Vlaams-nationalisme belachelijk of verdacht gemaakt, en niet zelden worden de N-VA en het Vlaams Belang over dezelfde kam geschoren. Dat discours, afkomstig van het toenmalige FDF in Brussel, wordt vandaag gerecycleerd door de linkse Waalse oppositie, met name de PS. En wat met Franstalige journalisten die N-VA-ministers op 21 juli in de val proberen te lokken door te vragen om "Vive la Belgique!" voor de camera te zeggen? Dat is in de huidige politieke context een vorm van minachting voor Vlaanderen. Los van het feit dat het ook gewoon pure folklore is.'

Bio Kevin Spiritus

1982: Geboren in Hasselt.

2006: Master in de natuurkunde (KU Leuven).

2005-2008: Werkt voor het Laboratorium voor Auditieve Neurofysiologie (KU Leuven).

2014-2017: Doctoraat in de economie (KU Leuven).

Sinds 2017: Assistent-professor in de economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Bio Philippe Destatte

1954: Geboren in Charleroi.

Studeerde geschiedenis en slavistiek aan de Universiteit van Luik en de ULB.

Doceerde aan universiteiten in Parijs, Reims en Bergen.

1992-1995: Kabinetschef van minister van Wetenschapsbeleid Jean-Maurice Dehousse (PS).

Sinds 1987: Werkt bij het Institut Jules Destrée (eerst als directeur-generaal, vanaf 2022 als voorzitter).